

DANIEL ŠPINAR

umělecký ředitel Činohry Národního divadla

MICHAL DOČEKAL

ředitel Činohry Národního divadla

Vítězslav Nezval

MANON LESCAUT

Příběh vášnivé a zničující, a přesto tak osudové lásky se na jeviště Národního divadla dostává vůbec poprvé, přičemž ale nic neztratil na své působivosti a síle.

Premiéry:

11. a 12. února 2016 v Národním divadle

Vítězslav Nezval

MANON LESCAUT

Režie: **Daniel Špínar**

Dramaturgie: **Ilona Smejkalová**

Scéna: **Lucia Škandíková**

Kostýmy: **Marek Čpin**

Hudba: **Jiří Hájek**

Pohybová spolupráce: **Pavol Kršiak**

Světelný design: **Martin Špetlík**

MANON: **Jana Pidrmanová / Pavlína Štorková**

DES GRIEUX: **Patrik Děrgel / Vladimír Polívka j. h.**

TIBERGE: **Radúz Mácha**

DUVAL: **Vladislav Beneš**

DUVALŮV SYN: **Petr Šmíd j. h. / Matyáš Řezníček j. h.**

MODESTA: **Lenka Zbranková j. h.**

Inscenace je vhodná pro diváky od 15 let věku.

Podle databáze a soupisu Divadelního ústavu se Nezvalova Manon Lescaut do dnešní doby dočkala cca šedesáti pěti českých, moravských i slovenských inscenací. Hrála se v téměř všech našich divadlech a městech, v mnohých, jako např. v Brně, Pardubicích, Ostravě, Jihlavě či Hradci Králové, dokonce opakovaně. Paradoxně, v Praze ji od čtyřicátých let dvacátého století uvedlo jen několik divadel, a z tohoto výčtu byly ještě dvě inscenace studentské. Jedním z divadel, která se až do dnešních dnů Manon vyhýbala, je překvapivě i Národní divadlo.

Zvláštní, přitom Manon Lescaut bývá označována za klenot naší dramatiky, vždyť málokterá česká divadelní hra se může pyšnit tak krásným, kultivovaným i neotřelým jazykem. Ostatně, poetickou adaptací Prévostova románu kritici, diváci i čtenáři považují za jeden z nejsilnějších a nejdokladnějších příběhů o lásce vůbec – takže hledat ten hlavní důvod k jejímu premiérovému uvedení v historické budově Národního divadla se zdá už zbytečné.

Vítězslav Nezval, český básník a spisovatel, byl spoluzakladatelem poetismu i vůdčí osobností českého surrealismu. Po válce se ovšem přiklonil k socialistickému realismu, v roce 1953 se stal dokonce (protežovaným a prorežimním) „národním umělcem“. Nezvalovo dílo má vášnivé ctitele i zapřísáhlé nepřátele. Často je kritizována jeho překotnost a rozvleklost, stejně jako hladké přecházení od jednoho literárního směru ke druhému. Zároveň ale vždy inspiroval – k jeho odkazu se dodnes hlásí například básník a divadelník Jiří Suchý.

Prévostova Manon Lescaut uhranula Nezvala prý už v jeho patnácti letech. Když později, někdy v létě 1924, zhlédl film o Marguerittě Gautierové, v němž se postava Manon pouze mihla, inspirovalo jej to k básni Ubohá Margueritta Gautierová, kde hrdinka Nezvalovi splýnula s legendární Manon.

Poetické opojení přešlo, ale mámivé kouzlo Manon v Nezvalově povědomí zůstalo. K novému životu bylo probuzeno teprve na počátku okupace, kdy se režisér E. F. Burian obrátil na básníka, aby Prévostovu knihu zdramatizoval. Nezval jako by na tento podnět doslova čekal a v poměrně krátké době svou divadelní hru napsal. Stalo se tak v listopadu a prosinci 1939 a 7. května 1940 měla Manon Lescaut premiéru v Burianově D 40. Inscenace se dočkala sto dvaceti osmi repríz a úchvatná cesta Nezvalova nejlepšího dramatu po českých jevištích začala.

Původní milostný příběh abbého Prévosta proměnil Vítězslav Nezval v jevištní báseň, v níž jde především o zachycení citových prožitků půvabné Manon a chudého rytíře des Grieux. V Nezvalově příběhu je Manon nezkušenou šestnáctiletou dívkou, kterou rodiče nutí jít do kláštera. Když se však Manon nedopatřením osudu setká s mladým rytířem des Grieux, budoucím knězem, vášnivě se do sebe zamilují a rozhodnou se utéci do Paříže. Jenže do okouzující Manon se zamiluje i bohatý nenasytný Duval. Manon, dychtivá přepychu a flirtu, přijímá obdiv a dary Duvala i jeho syna, a naivně (či vypočítavě?) si myslí, že tím pomáhá svému chudému rytíři. Nejrůznější intriky však nakonec dohánějí milence k záhubě.

Je zcela nepochybné, že největší zásluhu na úspěších a oblibě Nezvalovy Manon mají její téma a její verš, v neposlední řadě se na nich podílí také neotřelá kompoziční výstavba, tedy střídání poezie a prózy. Nezval sice zpracoval Manon Lescaut podle stejnojmenného románu, obsah obou

děl je týž, ale způsob jeho ztvárnění rozdílný, stejně jako žánr, styl i jazyk. Původní Manon Lescaut nemá zdaleka ani tak promyšlenou a esteticky účinnou kompozici jako Nezvalův přepis (román z roku 1731 ji ostatně ani mít nemohl). U Prévosta je rozhodujícím stavebním činitelem samotný vypravěč, který podstatným způsobem ovlivňuje podání a podobu příběhu, Nezval se naopak nechal zcela pohltit svou krásnou, požívačnou hrdinkou. Nezval svoji Manon nekritizoval, nehodnotil. Nekázel. Jemu se divoká, nespoutaná a koketní Manon líbila. A tak proměnil Prévostův „hřích“ ve svůj obraz nevinnosti.

Bylo to tak trochu i jeho osobní téma, rozpor mezi věrností těla a věrností srdce. Dnes se často Nezval vykresluje jako poněkud lehkomyšlný svůdce a záletník, ale jeho vnímání lásky bylo komplikovanější. Neuznával jednoduché černobílé vidění vztahů a život si ztěžoval hned několika stupni (prý dokonce celou hierarchií) věrnosti a nevěry. Iracionální? Možná.

A my bychom chtěli, aby se něco z té divoké, vášnivé a nespoutané, a přitom stále milující i milované Nezvalovy duše dostalo i do naší inscenace, do naší Manon!

Příběh milostného páru, v němž jeden požaduje „věrnost srdce“ a druhý „žel, také věrnost těla“, nás provokuje, dráždí a zajímá. Otázky, které (si) Nezval ústy svých hrdinů kladl, jsou totiž otázkami, které si klademe i my. Je absolutní věrnost dogma a přežitek? Dokázali bychom i my milovat až za hrob, stejně fatálně jako rytíř des Grieux? Existují v lásce (či ve vztahu) věci a činy, které jsou v podstatě neodpustitelné? A čím či jak se ona „neodpustitelnost“ dá vlastně změřit?

Text jsme upravili a vyložili s vědomím, že jej budeme inscenovat právě teď a tady, v Národním divadle v Praze, v roce 2016. V zemi, která je svým dvojlomným vnímáním lásky a vášně, ale také věrnosti a nevěry téměř pověstná. Ano, je to tak trochu paradox – Češi jsou nejateističtější (a někdy se zdá, že i nej cyničtější) národem v Evropě, a přesto odvozují své morální hodnoty od Desatera!

Vítězslav Nezval Prévostův román zhustil do několika postav, naše adaptace jde ještě dál – veškeré pobočné postavy i některé dějové linie úplně vypouští a soustředí se téměř výhradně na ústřední milostný čtyřúhelník (Manon, des Grieux, Tiberge a Duval), na příběh vášnivé a zničující, a přesto tak fatální lásky.

Lásky, kterou lze našim hrdinům i přes všechny tragické peripetie jen závidět!

Ilona Smejkalová, dramaturgyně inscenace

V malých soukromých anketách o desíti knihách, „které byste si vzal na pustý ostrov, kdybyste byl Robinsonem Crusoeem“, jsem uváděl svým přátelům odedávna na prvním místě Prévostovu Manon Lescaut. Ten zázračný románek mi učaroval, když mně bylo patnáct let, a jeho nepostižitelná hrdinka navštěvovala pak ráda moje snění. Časem zapomněl jsem na šarvátky rytíře des Grieuxa.

ux, na všechny ty vnější dobrodružné honičky, jež byly módou v románech osmnáctého století, a z rytíře lásky s mečem zůstal mi v hloubi mých citů rytíř srdce. Mezi obrazem Manony, spoutané řetězem ke hloučku poběhlic, a mezi odstavcem knihy, ve kterém líčí abbé Prévost setkání arraské dívky a rytíře maltánského řádu před amienskou hospodou, zůstala mi duha citů, touhy, omámení tak silného, že pouhé slovo Manon, Manon Lescaut uvádělo mne do vytržení.

Někdy v letních dnech roku 1924 viděl jsem mihnouti se letmo na plátně kina ve filmu o Ubohé Marguerittě Gautierové vůz s Manonou. Jak bych si přál zachytit tuto letmou předsmrtnou vidinu, která se na okamžik zatřpytila před rozplývavou tváří Alan Nazimové, představující Marguerittu. Po tomto prudkém zážitku, jehož pokračování jsem si mimoděk snil, splynula mi dočasně Manon s Marguerittou – a dal jsem tomuto citu výraz v básni.

Vítězslav Nezval, 1940

Videotrailer k inscenaci bude ke stažení na videokanálu Činohry ND na www.youtube.com
Fotogalerie ze zkoušek na profilu Činohry na sociální síti Facebook.com

Kontakt pro média:

Tomáš Staněk, public relations
tel: 224 902 126
mobil: 605 207 249
e-mail: t.stanek@narodni-divadlo.cz

www.narodni-divadlo.cz
www.cinohraND.cz

NA PARTNERSTVÍ ZÁLEŽÍ

KB

**GENERÁLNÍ PARTNER
NÁRODNÍHO DIVADLA**

Partneři Národního divadla

ŠKODA

AUTOCONT

Patron Opery Národního divadla

Partner inscenací Národního divadla

NADAČNÍ
FOND

**BOHEMIAN
HERITAGE
FUND**

Mecenáši Národního divadla

Partner
premiérového večera

KOLOWRAT **KRAKOWŠTÍ**

Prof. Dr. Dadja Altenburg-Kohl

Hilton
HOTELS & RESORTS

Generální mediální partner

Hlavní mediální partner inscenací

 Česká televize

mediální skupina **mafra**

Mediální partneři

 Český rozhlas

RESPEKT

art
+antiques

MEDIA MARKETING SERVICES